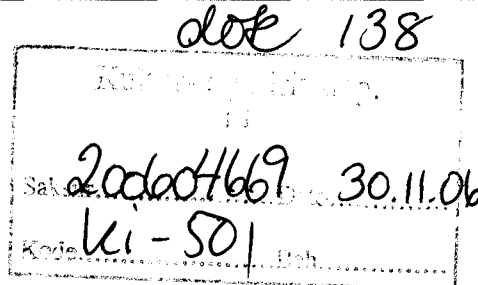

Kultur- og kirkedepartementet
Statsråden
Postboks 8030 Dep
0030 Oslo

Opplysningsvesenets fond

Postboks 535 Sentrum
0105 Oslo

Kontoradresse:
Rådhusgata 1-3

Telefon: 23 08 15 00
Faks: 23 08 15 01

www.ovf.no
e-mail: ovf@ovf.no
Org.nr. 970 955 569

Vår dato: 28.11.2006
Deres dato:
Vår ref. 06/1131-2 hir
Deres ref:
Merk:
Gradering:

Høringsuttalelse til NOU 2006: 2 Staten og Den norske kirke

Oppsummering:

- *Ovf tar ikke stilling til eierskapet til fondet, men mener det ikke er tilstrekkelig grunnlag for utvalget til å påstå at "den rådende tolkingen i juridiske kretser" i dag skal være at "OVF etter gjeldende rett er statens eiendom" jfr. utredningen kapittel 4.*
- *Ovf mener det er maktpåliggende at fondets rammebetingelser og rolle i forhold til kirken inngår som en del av behandlingen av Gjønnnes – utvalgets innstilling, og ikke endres i forkant gjennom enkeltavgjørelser i Storting og regjering.*

Opplysningsvesenets fond har ikke kommentarer til Gjønnnes-utvalgets innstilling om hvordan forholdet mellom staten og Den norske kirke bør organiseres.

Fondet tar videre ikke stilling i diskusjonen om eierskapet til Opplysningsvesenets fond, men vil komme med noen saksopplysninger knyttet til kapittel 9 vedr. dagens underliggende eierforhold til fondet:

I kapittel 9.3.4 om Eiendomsretten (side 153) er det mht. offentlige utredninger unnlatt å henvise til Innst. S. nr. 187 (2000-2001) – som *behandler* St.meld. nr. 14 (2000-2001) Børs og katedral – og hvor flertallet i Stortingets kirke- utdannings- og forskningskomite klart ga uttrykk for at man så "liten hensikt i at man i dagens situasjon går inn i spørsmålet om hvem som "eier" Opplysningsvesenets fond". Mindretallet gikk enda lenger og uttalte at de for sin del ville "avvise Regjeringens konklusjon om at fondet utvetydig er statens eiendom". På bakgrunn av Stortingets behandling må det legges til grunn at det fra statens side ikke er inntatt noen annen holdning til spørsmålet om det underliggende eierforhold enn det som fremgår av forarbeidene til fondsloven av 1996, se Ot.prp. nr. 68 (1994-95) side 12: "Ei ny fondslovgivning fører ikkje til noka ny drøfting av dei generelle rettsspørsmåla som knytter seg til fondet. Den underliggjande eigedomsretten har vore uavklara sidan 1814 og opp gjennom åra har det i forarbeid til nye lover vorte presisert at det ikkje var nødvendig å klargjere eigedomsretten, eller at framlegget ikkje førte til endringar i han.", og sitatet i samme proposisjon fra St.meld. nr. 64 (1984-85): "Departementet tviler på om det ved juridiske utredninger lar seg gjøre å løse de rettslige spørsmål vedrørende eiendomsretten til prestebordgodset."

I den grad "rettslig og kirkelig litteratur" (se innstillingen side 153) måtte anses å være av betydning for spørsmålet om hvem som er å anse som eier av fondet, er fondet ukjent med

hvem utvalget konkret sikter til når det gis uttrykk for at "den rådende tolkningen i juridiske kretser" i dag skal være at "OVF etter gjeldende rett er statens eiendom".

Ellers vil fondet mht. eierskapsalternativer peke på det Gjønnnes-utvalget selv omtaler fondet som under en eventuelt endret kirkeordning, kapittel 11.7 på side 153, nemlig som en stiftelse, dvs. en *selveiende* formuesmasse. Det vises i så måte bl.a. til Ot. prp. nr. 68 (1994-95) side 3: "Fondet vart *skipa* som ei stiftelsesliknande innretning for å oppfylle intensjonen i Grunnlova § 106 om at det geistligheden benefiserte gods skulle haldast skilt frå dei andre eigedommane til staten,....."(vår utheving) og videre på side 12: "Departementet legg med lovutkastet opp til ei vidareføring av den noverande ordninga med fondet som ei *sjøelveigande* stiftelsesliknande innretning."(vår utheving).

Fondet har kommentarer til dets rolle i finansieringen av kirken og i den forbindelse forholdet til fondets rammebetingelser:

Fondets hensikt og mandat er slått fast i Grunnloven § 106 og i lov om Opplysningsvesenets fond av 1996.

Lovverket fastslår at fondets avkastning skal komme Den norske kirke til gode. For 2006 antas den samlede verdien av disse ytelsene å bli ca. 120 mill.

Beløpet er sammensatt delvis som oppgradering/investeringer, driftsutgifter og disponering av fondets overskudd.

Grovt sett utgjør forvaltningen av presteboliger ca. 2/3 av beløpet.

Dette har i praksis vært realisert ved at fondet:

- Forvalter ca. 440 bispe – og presteboliger. Det er boplikt knyttet til disse boligene. 250 av boligene er mer enn 100 år gamle og 115 er fredet. Det er ytterligere ca. 210 fredede bygninger på fondets eiendommer.
- Yter tilskudd primært gjennom Kirkerådet til kirkelige aktiviteter. De senere år har dette vært 25,5 mill.
- Yter tilskudd til kommuner til delvis dekning av kostnader til kommunale presteboliger. De siste årene har tilskuddet vært 9 – 15 mill. varierende med rentenivået. For 2007 vil tilskuddet øke med 4 – 5 mill. som følge av nye beregningsregler fra KKD.
- Yter datatjenester til Kirkerådet og bispedømmerådene med mer. For 2006 er dette beregnet til 6,5 mill.
- Yter lån med noe subsidiert rente til kirkelige fellesråd og kommuner til kirkelige formål. For 2006 er subsidieeffekten beregnet til 0,9 mill.

Opplysningsvesenets fond vies en relativt bred plass i Gjønnnes – utvalgets innstilling.

Utvalget peker bl.a. på fondets rolle som viktig finansieringskilde for kirken – ikke minst ved en endring av dagens status i forholdet stat – kirke.

Fondets styre er enig i at dette er et viktig tema, som hører hjemme i tilknytning til behandlingen av Gjønnnes – utvalgets innstilling.

Derfor er det maktpåliggende at fondets rammebetingelser ikke endres i forkant av en slik behandling gjennom enkeltavgjørelser i Storting og regjering som ikke sees i sammenheng med hverandre.

Fondets styre er i den sammenheng meget bekymret, som følge av flere prosesser som pågår, og som hver for seg og i særdeleshet samlet i betydelig grad vil svekke fondets evne til å betjene sitt formål.

I tillegg til at Stortinget etter at Gjønnnes-utvalgets innstilling forelå allerede har endret fondslovens § 6 ved å fjerne inflasjonssikringen av fondet som gradvis vil svekke fondets yteevne, vil styret peke på følgende forhold:

- I Soria Moria-erklæringen varslet regjeringspartiene at de ville ta sikte på ved instruks ovenfor statlig styrte fond og statlige eiendommer å begünstige tomtefestere utover de regler som gjelder i tomtefesteloven ved å fastsette særlige regler om innløsning av festetomter til bolig- og fritidsformål (rett til å kjøpe tomte til 30 ganger konsumprisregulert opprinnelig leie) og – dersom festerne ikke ønsker innløsning – å tilby videre leie (festeavgift) basert på konsumprisindeksregulering i stedet for etter markedsverdiregulering slik festekontraktene og tomtefesteloven gir anledning til. Dette temaet er omhandlet i Gjønnnes-utvalgets innstilling, kapittel 9 side 153, som konkluderer med at det vil være i strid med fondsloven å selge fondets eiendommer til underpris for å fremme andre formål enn hensynet til Den norske kirke. Tomtefesteloven er for øvrig både i 2004 og 2006 allerede endret i positiv favør av festere av tomter til bolig- eller fritidsformål. Det er først og fremst Ovf og derved kirkelige formål som rammes av en slik instruks, som en er kjent med at det arbeides med. Fondet har beregnet tapene som følge av en mulig instruks. Den innebærer en tapping av fondets verdier på 5 – 600 mill. kroner og et årlig inntektsbortfall på 20-30 mill. kroner i tomteleie. Tapsberegningene er bekreftet av anerkjent revisjonsfirma. En gjør her for øvrig oppmerksom på at Gjønnnes-utvalgets innstilling på side 153 mht. opplysningen om fondets samlede festeinntekter i 2004 bare gjelder driftsinntektene (festeavgiftene) og ikke salgsinntektene fra innløsningene.

Fondet er ikke kjent med at det er gitt noen politisk begrunnelse for hvorfor det anses nødvendig på denne måten å overføre betydelige midler fra de fellesskapsverdier fondets eiendommer utgjør, til den brøkdelen av landets tomtefestere og deres arvinger som tilfeldigvis er festere hos fondet.

Videre stilles spørsmålstegn ved en slik instruks i forhold til vanlige likhetsprinsipper og krav på forutberegnelighet. Det foreligger utredninger fra anerkjent juridisk hold om at en instruks også er i strid med Grunnloven § 106, se bl.a. fondets hjemmesider www.ovf.no. Fondets styre stiller seg bak utredningenes konklusjoner, se bl.a. årsberetningen for 2005.

Selv om statens avhendingsinstruks for fast eiendom ikke har direkte anvendelse for Ovf bør de prinsipper som der er nedfelt, herunder reglene om at avhending skal skje til markedspris og at forslag om avhending som gave eller til underpris skal forelegges Finansdepartementet før det fremmes for Stortinget, søkes fulgt så langt det er mulig.

En gjennomføring av instruks vil også påføre fondet meget betydelige administrative og økonomiske konsekvenser. Ovf har i brev av 21.11.2006 til KKD ang. Soria Moria-erklæringen og eventuell instruksjon av fondet, antatt at det vil kunne bli nødvendig å øke antall innleide og ansatte i fondet med ca. 30 personer fra dag én for å kunne ta unna det merarbeid som en eventuell instruksjon på tomtefesteområdet vil medføre, noe som anslagsvis vil kunne bety en kostnad for fondet i størrelsesorden 35-45 mill. kroner per år de første årene, deretter noe avtagende. I dag har Ovf totalt ca. 40 ansatte.

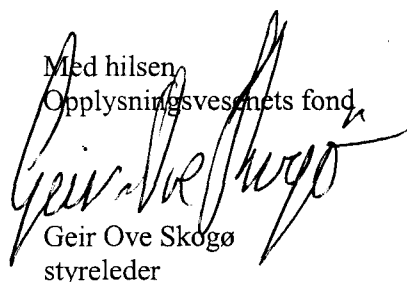

- I statsbudsjettet for 2007 opplyser regjeringen at det arbeides med planer om å innføre et tilskudd til kommunene på 30 % av kostnadene til istandsetting av kirker - ca. 190 stk. - som er automatisk fredet etter kulturminneloven. Etter fondets foreløpige vurderinger vil dette kunne representere et årlig utlegg for fondet på 25-35 mill. over en 10-års periode. Det er varslet at man vil komme tilbake til forslaget i forbindelse med Revidert nasjonalbudsjett 2007.
- I statsbudsjettet for 2007 varsler regjeringen at KKD i tiden fremover vil vurdere om det er grunnlag for at andre fondsmidler utover avkastningen og den frie egenkapitalen kan tas i bruk uten hinder av fondsloven § 5. Dette er meget bekymringsfullt og varsler en tøying av fondsloven og tidligere praksis som definitivt vil skade fondets muligheter for å betjene kirken over tid på samme nivå som i dag.

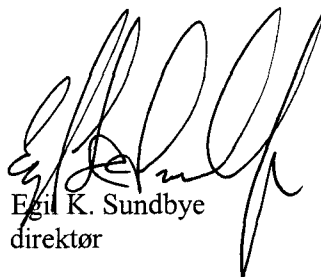
Fondets styre vil peke på det ulogiske og uheldige i at disse sakene synes å bli behandlet stykkevis utenom drøftinger av Gjønnes – utvalgets innstilling, som har hatt som mandat bl.a. å vurdere finansieringen av kirkelig virksomhet og eiendomsretten til aktuelle eiendommer og Opplysningsvesenets fond. Styret vil også understreke at en konsekvens av evt. gjennomføring av overnevnte saker vil få dramatisk negativ virkning på fondets evne til å betjene kirken på kort og spesielt lang sikt og til å forvalte presteboliger og kultureiendommer på en forsvarlig måte.

Avslutningsvis vil fondet anmode om å få delta i drøfting av utformingen av det lovverk og retningslinjer for forvaltningen for Opplysningsvesenets fond som en eventuell endring måtte foranledige, når beslutning angående forholdet mellom stat og kirke foreligger.

Med hilsen
Opplysningsvesenets fond

Geir Ove Skogø
styreleder

Egil K. Sundbye
direktør